culturi şi pentru clarificarea problematicii în dezbaterea polemică. Nu este în intenția noastră de a rezuma problematica vastă a Școlii Ardelene, nici nu s-ar putea în spațiul unei recenzii. În discuția asupra Școlii Ardelene echilibrul critic ni se pare cel mai potrivit, inexactitățile istorice se pot întâlni în orice lucrare care marchează un început, unele exagerări (mai ales în domeniul limbii) își găsesc rațiunea în contextul polemicilor, dar prelungirea lor în timp a fost sancționată (atitudinea lui Maiorescu este cunoscută). Având acum posibilitatea de a privi istoric epoca Școlii Ardelene nu este greu de observat rolul acestei mișcări culturale unice în modernizarea culturii române, o mișcare a intelectualilor transilvăneni cu o evidentă identitate umanistă, cu reprezentanți care au scris frecvent și dezinvolt în limba română, în limba latină, în limba germană, cu lucrări diverse ca problematică, stil, concepție și organizare, dar toate la un anumit nivel valoric.

Dincolo, deci, de orice observație critică, rămâne o realitate, aceea că Școala Ardeleană reprezintă un moment de modernizare a culturii române și de fundamentare a drumului ei european.

ALEXANDRU RUJA
Universitatea de Vest
Facultatea de Litere, Istorie şi Teologie
Timişoara, Bd. Vasile Pârvan, 4
alexandruruja@yahoo.com

FLORICA DIMITRESCU, *Omagiu lingviştilor români nonagenari*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2020, 228 p.

Apariția unui volum omagial dedicat unor lingviști nu este inedită în peisajul filologic românesc, întrucât se continuă o tradiție începută cu mulți ani în urmă (ne referim la cuprinzătoarele tomuri oferite academicienilor Iorgu Iordan, Al. Rosetti sau Al. Graur) și reluată în zilele noastre (a se vedea, de pildă, volumele ori numerele aniversare ale unor reviste dedicate profesorilor și academicienilor lingviști Ion Coteanu, Marius Sala, Gabriela Pană Dindelegan, Gheorghe Chivu, Grigore Brâncuș, Nicolae Saramandu, Matilda Caragiu-Marioțeanu, Maria Iliescu etc.). În paginile tuturor acestor lucrări se regăsesc studii, rememorări sau evocări, inspirate din opera științifică sau din viața personalităților aniversate.

Printre cei care au fost omagiați pe calea scrisului în ultima vreme, se numără, de altfel, și Florica Dimitrescu, a cărei ultimă lucrare o recenzăm în rândurile de mai jos. Înainte însă de a dezvălui conținutul cărții publicate de puțin timp, considerăm că este important să menționăm faptul că distinsei doamne profesor și reputatului romanist Alexandru Niculescu li s-au dedicat în ultimii zece ani două asemenea volume, coordonate de către prieteni, colegi sau discipoli ai Domniilor Lor: Dan Octavian Cepraga, Coman Lupu, Lorenzo Renzi (dir.), *Études omanes*, *Hommages offerts à Florica Dimitrescu et Alexandru Niculescu*, vol. I–II, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2013 și Coman Lupu, Alexandru Ciolan, Alessandro Zuliani (eds), *Studii romanice. Omagiu profesorilor Florica Dimitrescu şi Alexandru Niculescu, la 90 de ani*, vol. I–II, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2018), oferite în semn de respect și gratitudine.

Lansată de puțin timp, cartea pe care ne-o propune Doamna prof. univ. dr. Florica Dimitrescu, membru de onoare al Academiei Române din 2011, se anunță încă de la început interesantă, fiind diferită întru câtva, după cum se va vedea, de cele anterior scrise (titlul multora dintre acestea este menționat pe coperta a patra). De această dată, avem în fața noastră un volum omagial aparte, scris de un singur autor și dedicat unui număr de lingviști nonagenari pe care i-a cunoscut și de care s-a apropiat, devenindu-i cel mai adesea prieteni și, uneori, chiar confidenți. Ținem să precizăm că, surprinzătoare ca-ntotdeauna, lingvista bucureșteană *se strecoară* printre acești oameni ai literelor, schițându-și biobibliografia, însă

cedând dreptul la propria evocare regretatei lingviste Matilda Caragiu-Marioțeanu prin recuperarea unei rememorări a acesteia, tipărită în presa culturală centrală.

Cu toți cei sărbătoriți, a avut ocazia să păşească alături pe *drumul neîntrerupt al limbii române*, ceea a determinat-o pe autoare să întocmească o schiță biobibliografică a lor şi să le dedice fiecărora un studiu (anterior publicat sau nu) privitor la dinamica lexicală actuală sau la cea de odinioară. Aceste studii lingvistice de corpus reprezintă nu numai un omagiu adus lingviştilor nonagenari, ci şi un pretext pentru publicarea unei noi ediții (a patra) a *Dicționarului de cuvinte recente*, prevăzută să apară în 2023.

Din păcate, unii dintre lingviştii evocați n-au mai avut ocazia de a fi părtaşi la lansarea cărții sau de a citi evocările doamnei profesor Florica Dimitrescu, căci au părăsit această lume chiar în preajma apariției volumului (Maria Iliescu, Viorica Pamfil şi Petru Neiescu). În acelaşi timp, cartea de față reprezintă un omagiu indirect adus tuturor lingviştilor care şi-au dedicat o bună parte a existenței studierii asidue a limbii române, chiar şi în momentul în care au ajuns la o vârstă înaintată. În fapt, această cărticică mărturisitoare se constituie, după cum afirmă Florica Dimitrescu, în *Cuvântul-înainte* (p. 7−13), „într-un dialog, peste timp şi spațiu, între zece prieteni din aceeaşi generație care au avut destinul să se nască şi să trăiască – în ciuda a nu puține adversități – în aceeaşi limbă pe care au vrut – aşa cum i-au învățat neasemuiții lor profesori – să o slujească după puterile lor şi, tot după puterile lor, să-i scoată în relief alte şi alte fațete" (p. 13).

Cel dintâi omagiat este profesorul Paul Lăzărescu, căruia i-a fost dat să aibă parte de numeroase oprelişti în vremurile tulburi din perioada comunistă. După o succintă prezentare a reperelor biografice şi a implicării sale în activitatea de cercetare, Florica Dimitrescu îi dedică un articol intitulat *Noutăți lexicale din domeniul profesiunilor* (p. 17–34), publicat pentru prima dată în LR (LXVIII, 2019, nr. 2, p. 201−214), în care discută pe marginea unor noi denumiri de ocupații, recent ivite în limba română.

Autoarea îşi propune să facă şi o distincție bine-venită între termenii sau sintagmele care se referă la profesiuni, meserii, ocupații şi termenii sau sintagmele care privesc persoanele care practică aceste profesiuni, meserii, ocupații. În prima categorie, sunt incluşi termeni şi sintagme precum *brahiterapie*, *cipare*, *fundraiser*, *ludoterapie*, *utramaraton*, *chirurgie robotică*, *jurist-lingvist*, *managementul stresului*, *vulcanizare mobilă* etc. În cea de-a doua, se regăsesc denumirile de profesionişti, care, la rândul lor, se împart în termeni care îi desemnează pe cei cu o specialitate (*climatolog*, *gelatier*, *mentalist*, *resuscitator*, *skimmer*, *untoldist*, *asistent manager*, *comisar european*, *dezvoltator imobiliar*, *doctor resuscitator* etc.), pe cei cu două specialități (*cântăreață de jazz şi pianistă*, *etnosociolog şi cercetător*, *încărcător-descărcător*, *profesor şi terapeut*, *regizor scenarist* etc.) sau pe cei cu specialități multiple (*actriță*, *designer de lenjerie intimă şi model*, *operator introducere şi validare şi prelucrare date*, *actor, regizor, producător şi muzician*, *artist performer, pianist, organist, compozitor*, *diplomat în astrofizică, fotomodel, prezentatoare TV şi Poker Star* etc.).

Concluziile asupra microcorpusului de denumiri de profesiuni sunt punctuale, relevându-se particularitățile structurale şi unele tendințe observate, cum ar fi predispoziția unor termeni de a alcătui compuse/sintagme profesionale durabile (*agent*, *asistent*, *antrenor* etc.) şi faptul că numeroase denumiri de profesiuni reprezintă împrumuturi sau calcuri (de structură). Acest prim studiu reprezintă, de altfel, şi o pledoarie „pentru introducerea în dicționare a unor sintagme folosite frecvent" şi pentru studierea atentă, nu numai a cuvintelor luate izolat, ci şi a sintagmelor „pe care acestea le coagulează în jurul lor, şi anume grupurile fixe de cuvinte" (p. 33).

Al doilea lingvist evocat este Maria Iliescu, plecată dintre noi anul trecut (21 ianuarie 2020). Romanistă renumită, aceasta a avut o activitate ştiințifică remarcabilă, implicându-se în numeroase proiecte europene de lingvistică romanică, latină şi românească, prezidând (din 2007) Societatea Internațională de Lingvistică Romanică. În studiul *Datări tardive şi antedatări ale termenilor recenți din română în DELR I/2 (A–B)* (p. 37–52), Florica Dimitrescu mărturiseşte că s-a arătat interesată, de-a lungul timpului, de două dintre perioadele importante ale devenirii limbii române, numite *capete*; este vorba despre etapa de început a scrisului românesc şi despre limba română actuală, marcată de o pronunțată dinamică.

De astă dată, sunt discutați termenii recenți, atestați în limba română, aproape toți de factură neologică, cu semantismul lor destul de interesant (*audiocarte*, *aeroport-releu*, *antiaccident*, *antidrog*, *balon-sondă*, *baby-skilift*, *bioritm*, *bretea*). Sunt puse în oglindă cuvintele datate în DELR şi cele din DCR. Se remarcă din nou inegalabila acribie şi știința de a dialoga a autoarei. Nu sunt lăsate deoparte nici creațiile interne, ce caracterizează limba vorbită (*boschetari*, *aplaudaci*, *aurolaci*).

Următorul nonagenar evocat este neobositul dialectolog clujean Petru Neiescu, plecat dintre noi în luna martie a anului pandemic 2020. Preocupat de aspectele dialectale nord- şi sud-dunărene, acesta a contribuit semnificativ la elaborarea unor studii şi materiale dialectale (atlase, dicționare etc.), ultimul la care a trudit fiind *Dicționarul dialectului istroromân*, din care a publicat trei volume. Lingvistului ardelean îi dedică *„Recolta lexicală" din două zile ale anului 2018* (p. 55–63). Mai precis, în urma atentei parcurgeri a două numere ale cotidianului „Adevărul" şi a uneia dintre apariţiile săptămânale ale „României literare", Florica Dimitrescu reuşeşte să întocmească un inventar interesant, din care fac parte cuvinte ca *acces control*, *antropograf*, *chirurgfetal*, *co-scriitor*, *fetoscop*, *hashtag*, *log-book*, *recuziter*, *trumpism*, *vilă-bloc* etc., care sunt discutate din varii perpective: lexicală, semantică, etimologică şi statistică. Analiza întreprinsă o determină pe lingvistă să afirme că unele unități lexicale îşi vor găsi „mai mult decât probabil, locul în ediția a patra a *Dicționarului de cuvinte recente*" (p. 56), condiția esențială fiind să aibă cel puțin două atestări.

Aşa cum am precizat la începutul acestei recenzii, în paginile cărții, avem ocazia să o redescoperim pe Doamna profesor Florica Dimitrescu prin intermediul autobiobibliografiei. La aceasta, se adaugă evocarea făcută de către lingvista Matilda Caragiu-Marioțeanu, preluată din paginile revistei „România literară" (nr. 32 din 13 august 2003) şi care înlocuieşte studiul de dinamică lexicală oferit fiecărui lingvist. Fără a zăbovi asupra acestei măiestrite omagieri pe calea scrisului a Matildei Caragiu-Marioțeanu, ne limităm doar la prelua un fragment elocvent din aprecierile acesteia: „activitatea profesorului şi a lingvistului Florica Dimitrescu este atât de bogată, atât de intim legată de tot ce este limbă română, contemporană şi veche, încât nu poate fi cuprinsă în cuvinte puține" (p. 70).

Profesorul şi romanistul Alexandru Niculescu ocupă un loc special nu numai în economia cărții, ci şi în viața Floricăi Dimitrescu, care îi este alături de peste 70 de ani. În ciuda faptului că sunt dificil de rezumat în câteva rânduri parcursul vieții profesionale şi activitatea științifică, lingvista bucureşteană reuşeşte să evidențieze, într-o manieră apropriată, principalele etape ale ascensiunii universitare şi să prezinte cronologic contribuțiile reprezentative ale acestuia la cunoaşterea limbii române şi a limbilor romanice, două dintre direcțiile sale investigative.

Lui Alexandru Niculescu i se dedică studiul *Elemente lexicale noi înregistrate în anul 2019* (p. 73–94), în care este urmărită punctual dinamica lexicală din anul precizat în titlu. Limitarea la 2019 se explică prin faptul că autoarea a trebuit să țină cont „de necesitatea de a alcătui această carte dedicată colegilor noştri octogenari [sic!], chiar dacă unele «capitole» erau deja redactate" (p. 74).

Analiza lexico-semantică nu are în vedere o anumită parte de vorbire sau un câmp semantic anume, ci Florica Dimitrescu îşi propune să realizeze un inventar *ad-hoc* pe care să-l analizeze. Dintre cuvintele inventariate în ordine alfabetică, amintim *aeropicătură*, *artist tatuator*, *avertizor de integritate*, *chia*, *cloşard*, *doctor-resuscitator*, *hipsteresc*, *licitator*, *milenial*, *şcoală dual*ă etc.

Lingvista observă că cele mai multe cuvinte recente sunt denumiri de ocupații, termeni medicali, termeni tehnici, termeni pedagogici ori politici şi provin, în principal, din limbile engleză (*fakenews*, *fashion*) şi franceză (*cloşard*), însă nu rare sunt situațiile în care avem cuvinte străine în „haină românească" (*buton auriu*, *vânător de recompense*) sau chiar creații (hibride) pe tărâmul limbii române (*pantalon-palazzo*, *robot-lego*). În urma atentei analize a microcorpusului lexical, chiar dacă remarcile sunt parțiale pentru moment, Florica Dimitrescu constată că „unul dintre cele mai dinamice sectoare este cel al noilor ocupații" (p. 93), explicabil prin dinamica pieței muncii.

Cel de-al şaselea lingvist evocat este Valeria Guțu Romalo, cea care s-a aplecat cu predilecție asupra aspectelor de ordin gramatical (româneşti, dar şi romanice). Studiile sale de morfologie, de sintaxă şi de limba română corectă au rămas până astăzi un reper în cercetarea gramaticală. Dintre acestea, se detaşează fără îndoială implicarea în elaborarea şi coordonarea *Gramaticii limbii române* (2005, 2008), lucrare de referință în investigarea faptelor gramaticale, atât sincronice (mai ales), cât şi diacronice.

Articolul oferit Valeriei Guțu Romalo este amplu (p. 97–137), iar titlul ales este sugestiv pentru demersul întreprins (*Din nomenclatorul profesional feminin românesc actual*, martie 2017–martie 2018). În paginile acestuia, Florica Dimitrescu se opreşte asupra denumirilor de profesiuni feminine, urmărind feminizarea numelor de ocupații, pe baza unui corpus întocmit timp de un an, considerat reprezentativ pentru tema aleasă. Numele de profesii feminine se explică prin „prezența femeilor în procesul de adecvare a noilor activități ale acestora, la viața societății, ceea ce în trecut se petrecea mult mai rar, iar aceasta din foarte simplul motiv că femeile nu aveau acces la o serie (mare!) de ocupații socotite a fi apanajul bărbaților" (p. 98).

Înainte însă de a încadra şi de a descrie termenii de profesiuni feminine din limba română de azi (numeroşi sunt inovații), autoarea realizează o tipologie a acestora (p. 104), respectiv A. Termeni unici pentru o activitate unică (de ex. *escortgirl*, *lobbystă*, *vloggeriță*, *cyborg* etc.); B. Sintagme ce reprezintă o activitate unică (de ex. *agentă FBI*, *agentă de jucători*, *jurnalistă de investigație*, *manager de proiect*, *model internațional*, *poetă femeie* etc.); C. Formații duble alcătuite din două elemente constituente, dintre care fiecare aparține unui alt domeniu profesional (de ex. *actriță şi scriitoare*, *medic stomatolog paradontolog*, *medic primar pneumolog, specializat în somnologie* etc.); D. Formații multiple alcătuite din trei, patru etc. elemente constituente, fiecare aparținând unui alt domeniu profesional (*pictoriță-pompier*, *subofițer*, *critic de artă şi traducător*, *cercetător* etc.). Toate aceste tipuri au, la rândul lor, subcategorizări adecvat exemplificate.

Studiul numelor recente de profesiuni din limba română actuală îi permite Floricăi Dimitrescu să constate că „ar trebui acordată o atenție sporită noilor îndeletniciri ale persoanelor de sex femeiesc, cu atât mai mult cu cât specialitatea noastră, a celor care colaborează la acest volum, şi anume lingvistica, a devenit cu precădere apanajul doamnelor şi al domnişoarelor" (p. 133).

Academicianului şi profesorului Grigore Brâncuş, diacronist de seamă, şi, implicit, specialist în problematica substratului limbii române, îi sunt dedicate prezentarea şi studiul lexical, integrate în carte. În succinta fişă biobibliografică, Florica Dimitrescu surprinde etape ale devenirii sale profesionale, trecând în revistă nu numai treptele universitare, ci şi principalele sale contribuții la cunoaşterea limbii române (p. 139). Studiul-pereche ce însoțeşte prezentarea se intitulează *Un îndemn lexicografic* (p. 141–151), de întindere redusă, adresat celor care sunt implicați în realizarea unor lucrări lexicografice fundamentale româneşti, de a se interesa tot mai mult de terminologia modernă şi de dinamica neologismelor.

Punctul de plecare al analizei îl reprezintă *Anuarul Academiei Române* pe anul 2017, în ale cărui pagini sunt conținute numele unor specialități noi, ca, de altfel, şi unele inovații lexicale. Pe toate acestea, lingvista bucureşteană le raportează la DEX, ediția a II-a (2016), constatând că multe dintre acestea nu sunt înregistrate. În acelaşi timp, susține că unele merită să fie admise în dicționarul amintit, pentru o mai bună informare a oamenilor obişnuiți.

Cu aceeaşi rigurozitate, este alcătuită o tipologie a acestora, şi anume: I. Termeni independenți/compuşi (de ex. *armenolog*, *bioarhivare*, *interpersonal*, *oncogeneză* etc.); II. Sintagme (*arheologie medievală*, *energii regenerabile*, *visiting profesor*); III. Sigle („aproape imposibil de detectat"): *CNRS*, *COROLA*, *DAC*, *DOAJ*, *SCIPIO* etc. Inventarul lexical stabilit şi descris o determină pe autoare să afirme că „cele mai noi formații țin de trei zone semantice: biologia, medicina şi tehnologia în diverse categorii sectoriale, adică acele domenii în care s-au făcut cele mai numeroase progrese prin noi descoperiri" (p. 148). În ce ne priveşte, pledoaria Floricăi Dimitrescu pentru actualizarea DEX-ului este justificată, fiindcă facilitează familiarizarea cu termeni care pătrund tot mai des în limba literară, uneori chiar în vorbirea cotidiană.

Dintre medalioanele incluse în volumul Floricăi Dimitrescu, nu putea să lipsească Stela Toma, unul dintre filologii importanți din a doua jumătate a veacului trecut şi de la începutul acestuia. Edițiile critice realizate de aceasta şi studiile lingvistice ori filologice rămân de referință până în zilele noastre, fiind un exemplu de investigație. Studiul oferit acesteia (*Cuvinte din limba română veche absente din DELR, Literele A–B*), publicat mai întâi în DR, s.n. (XXIV, 2019, nr. 1, p. 9−19), este oarecum complementar celui adresat Mariei Iliescu prezentat *supra*.

În prima parte, Florica Dimitrescu îşi justifică demersul, susținând că „stratul cronologic de limbă română veche din sec. al XVI-lea este esențial pentru determinarea etimologiilor, a semanticii termenilor etc.” (p. 156) şi că este necesară chiar o revizuire a inventarului de cuvinte a dicționarului specificat în titlu. Sunt luate în discuție, printre altele, cuvinte care lipsesc din coloanele DELR, precum *adinsere*, *aldovăni*, *anatemat*, *arbun*, *bdelion*, *beadă*, *beartă*, *bunugovitoriu* etc. În ciuda lipsurilor constatate, autoarea încheie într-o notă optimistă, afirmând că „obiectivul cel mai urgent ar fi ca, fără a se precupeți niciun efort, literele următoare din DELR să fie puse la dispoziția cercetătorilor din spațiul lingvistic românesc şi romanic cât mai rapid” (p. 166).

Plecată dintre noi pe un drum fără de întoarcere, în martie trecut, prietena ardeleancă a Floricăi Dimitrescu, Viorica Pamfil, este, la rându-i, evocată în schița biobibliografică pe care a alcătuit-o cu sporită atenție. Omagierea profesoarei de la Cluj s-a făcut prin studiul inspirat de *Palia de la Orăştie* (*Nume de ocupații masculine şi feminine în Palia de la Orăştie*), una dintre scrierile vechi româneşti editată chiar de către Viorica Pamfil. Acest articol vine în completarea altuia apărut anterior în paginile DR,s.n., nr. 2/2010 (*Observații asupra unor denumiri de țesături, de îmbrăcăminte şi de încălțăminte în textul Paliei de la Orăştie*) şi se înscrie într-o sferă a cercetărilor pe care le-a întreprins lingvista asupra profesiunilor de-a lungul anilor.

Inventarul alcătuit de Florica Dimitrescu (printre termeni, se numără *călariu*, *călăuz*, *chizeaş*, *cocător*, *dascăl*, *domn*, *ducător*, *dzecear*, *faur*, *luptător*, *păcurar* etc.) facilitează înțelegerea locului şi a rolului unor profesiuni în epocă şi oglindeşte faptul că femeile, în afara familiei, nu erau implicate în societatea medievală. Pentru o înțelegere adecvată a activităților ocupaționale în vremurile de demult şi reflectarea acestora în *Palia de la Orăştie* (PO), Florica Dimitrescu le clasifică în două categorii: A. Ocupații de bărbați: 1. Meserii propriu-zise (de ex. *călariu*, *fur*, *grăitor frumos*, *iscoadă*, *meşterpăharnic* etc.); 2. Funcții de conducere (de ex. *biruitor*, *deregător*, *domn*, *împărat*, *țiitor* etc.); 3. Ocupații cu caracter intelectual – viață religioasă şi şcoală (*piscop*, *popă*, *preut*, *pustnic*, *dascăl* ‘învățător’, *dăscălie*, *învățător*, *tălmaciu* etc.); 4. Ocupații referitoare la armată (*comornic*, *hotnogiu*, *iscoadă*, *sutaş* etc.); 5. Ocupații privitoare la superstiții (*descântător*, *vraci*, *vrăjitor*); 6. Ocupații legate de familie (*părinte*, *tată*); 7. Ocupații referitoare la proprietăți (*țiitor*); 8. Ocupații cu caracter general (*năimnic* ‘simbriaş’) şi B. Ocupații de femei (*doamnă*, *doică*, *fărmăcătoare*, *moaşă*, *plodnică*, *prorociță*, *slujnică*, *stăpână* etc.). În perspectivă statistică, numărul total este de 96 de denumiri de ocupații, dintre care 81 de bărbați, iar 15 de femei. Exegeza Floricăi Dimitrescu se încheie cu unele considerații asupra sinonimiei şi a bogăției sinonimice din textul investigat, constatarea generală fiind că „româna este o limbă cu numeroase sinonimii în raport cu alte idiomuri” (p. 183).

Ultima evocare este rezervată Fulviei Ciobanu care a avut o activitate semnificativă în cadrul Institutului de Lingvistică din Bucureşti, lucrările şi studiile Domniei Sale vizând, în principal, aspecte de ordin gramatical, lexical şi normativ. În ceea ce priveşte studiul omagial adresat, acesta are titlul *19 iulie 2019–o zi extrem de productivă din perspectiva noutăților lexicale* (p. 187–199).

Din punctul de vedere al abordării faptelor de limbă, studiul se aseamănă cu cel dedicat lingvistului Petru Neiescu, corpusul fiind reprezentat de recentele neologisme reperate într-un număr al cotidianului „Adevărul” (+ suplimentul „Weekend plăcut”) şi într-unul din „România literară”, amândouă apărute în aceeaşi zi, menționată în paragraful anterior, respectiv 19 iulie 2019. Din „recolta” lemelor recente identificate, amintim *autodeziziune*, *fizioterapeută*, *follower*, *letric*, *moschino*, *pdf*, *postnaştere*, *previzibilitate*, *roşu moschino*, *ton neutru* etc. Termenii identificați în jurnalele amintite sunt grupați de Florica Dimitrescu în trei categorii: 1. Sintagme (de ex. *culoarea mierii*, *culoare neon*, *culoare vie*, *lupoaică de mare* etc.); 2. Termeni unici (de ex. *autodeziziune*, *fiesta*, *ortodont*, *preliteratură* etc.); 3. Sigle (*CNATDCU*, *ID*, *pdf* etc.), iar, ulterior, sunt încadrați în diferite câmpuri semantice (cromatică, noi ocupații, medicină, cultură ori industrie).

La finalul volumului, găsim un *Indice de nume* (p. 201–204) şi un *Indice de cuvinte* (p. 205–228). Cel dintâi ne ajută să reperăm mult mai bine informațiile despre lingviştii români nonagenari şi despre cei care s-au aflat în preajma acestora ori despre autorii ale căror contribuții ştiințifice sunt integrate în bibliografia articolelor Floricăi Dimitrescu, iar cel de-al doilea mijloceşte parcurgerea mai uşoară a studiilor, facilitând identificarea faptelor de limbă abordate.

Autoarea a reuşit să aducă în centrul atenției specialiştilor unități lexicale surprinzătoare care bat la porțile limbii române. Unele sunt creații efemere, însă multe dintre acestea îşi vor găsi, undeva, cândva, cumva, un loc în coloanele lucrările lexicografice. Dacă evocările dezvăluie detalii din viața lingviştilor nonagenari, studiile lingvistice nu sunt altceva decât instantanee inspirate de mersul limbii române de ieri şi al celei de azi, ultima mai mişcătoare ca niciodată. În aceste două privințe, am remarcat plăcerea Floricăi Dimitrescu de a ne dezvălui aspecte neştiute sau nebănuite despre colegii noştri nonagenari şi lumea prin care au trecut, dar şi bucuria de a ne împărtăşi din ştiința Domniei Sale de a căuta detaliul şi faptul de limbă acolo unde ne aşteptăm mai puțin. Ingenios alcătuită, cartea deschide fără îndoială noi căi investigative în lingvistica românească.

ADRIAN CHIRCU
Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
adichircu@hotmail.com

IOAN ZOBA DIN VINȚ, *Cărare pre scurt pre fapte bune îndreptătoare*. Ediție, note, studiu introductiv, glosar şi lista prescurtărilor de ALIN-MIHAI GHERMAN. Transcrierea textului maghiar KOLUMBÁN M. JUDIT, Alba Iulia, Bibliotheca Musei Apulensis XXXII, Editura Cognitiv, 2019, 488 p.

O apariție editorială pe care – personal – am aşteptat-o aproape trei decenii, ediția *Cărării pre scurt* datorată filologului clujean Alin-Mihai Gherman, a beneficiat deja de o recenzie doctă, semnată de teologul Emanuel Conțac, în publicația „Biblicum Jassyense" (VII, 2019−2020, p. 137−142). Includerea în seria *Bibliotheca Musei Apulensis* şi tipărirea cu sprijinul financiar al Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia, ca urmare a implicării directe a muzeografului Florin Bogdan, înscriu volumul pe linia aceleiaşi aşteptări. Practic, după circa o jumătate de veac de cercetare, au mai rămas de realizat ediții moderne doar pentru 3 dintre cele 14 tipărituri „bălgrădene" (termen generic ce poate acoperi toate volumele tipărite în Transilvania, în limba română cu alfabet chirilic, în intervalul 1641−1702, deoarece toate au beneficiat de patronajul Mitropoliei Bălgradului), anume pentru prima şi cea mai rară dintre ele, *Cazania* tipărită în 1641, pentru cea mai voluminoasă, *Chiriacodromionul* publicat în 1699, şi pentru singura care a cunoscut o reeditare încă în epocă, *Ceasloveţul* imprimat în 1686 şi în 1696, la Sibiu.

Intuind dificultatea unor astfel de demersuri, inițiatorul acestui fenomen editorial, episcopul Emilian Birdaş, pe atunci întâistătătorul proaspăt reînființatei Episcopii albaiuliene, a văzut posibilă reactualizarea importantului mesaj cultural transmis de vechea Mitropolie doar prin conlucrarea unor echipe de filologi, istorici şi teologi. Căci se aveau în vedere lucrări esențiale pentru istoria limbii române şi a Bisericii Ortodoxe, dar asupra cărora contextul politic şi confesional în care au fost alcătuite arunca o umbră cu atât mai densă cu cât erau mai îndepărtați în timp cei care au scris despre ele. Explicațiile pentru această adevărată demonizare a „semnului Reformei" sunt oferite cu uşurință de contextul politic şi confesional în care românii şi-au scris istoria, marcat mai întâi de lupta pentru drepturile naționale, apoi de competiția pentru ocuparea unui loc demn între popoarele civilizate ale Europei şi, în cele din urmă, de ideologiile naționalist-protocroniste. Sedimentat generație după generație, discursul despre umilințele îndurate de Ortodoxia transilvăneană a început să capete accente noi, pe măsură ce pătrunderea în intimitatea cărților tipărite în secolul XVII le-a scos la lumină valoarea